

CHUNG TAY TẠO NÊN SỰ THAY ĐỔI TRONG HOẠT ĐỘNG TIÊM CHỨNG VẮC XIN

Bài học kinh nghiệm từ dự án “Hỗ trợ kỹ thuật tăng cường công tác tiêm chủng tại các khu vực khó khăn tỉnh Sơn La”

Bài viết này ghi lại những kinh nghiệm triển khai thí điểm hoạt động phối hợp liên ngành trong công tác truyền thông vận động tiêm chủng tại tỉnh Sơn La – nơi có địa hình hiểm trở, nhiều đồng bào dân tộc thiểu số và không ít người dân còn tâm lý e ngại tiêm chủng.

Các hoạt động truyền thông diễn ra từ tháng 4–6/2025, sau khi hoàn tất đánh giá, tập huấn và ban hành Quy chế phối hợp giữa y tế và tổ chức dân sự xã hội, trong khuôn khổ dự án do CDC Sơn La phối hợp cùng PATH và Viện Vệ sinh dịch tễ Trung ương thực hiện.

Thông qua những câu chuyện thực tế từ Hội Phụ nữ, Đoàn Thanh niên, Trưởng bản- Bí thư Chi bộ..., bài viết chia sẻ các mô hình truyền thông hiệu quả, thực tiễn, góp phần lan tỏa kinh nghiệm cho đội ngũ y tế và đoàn thể, đặc biệt là lực lượng mới sau sáp nhập.

"Chỉ nói về tiêm chủng thôi thì chưa đủ"

Xã Ngọc Chiến (khu vực Mường La) có địa hình phức tạp, thời tiết khó khăn, đa số là người dân tộc Mông – nơi mà địa bàn xã vẫn còn có phụ nữ chưa đưa con đi tiêm đầy đủ, chủ yếu do nhận thức của một số hội viên phụ nữ, thiếu thông tin về sự cần thiết phải đưa con đến tiêm chủng định kì theo đúng độ tuổi và những hiểu lầm kéo dài về vắc xin.

Chị Lèo Thị Đệm – Chủ tịch Hội LHPN xã – tuy mới tiếp cận kiến thức về tiêm chủng và kỹ năng tuyên truyền nhưng đã chủ động, sáng tạo trong cách làm. Nhận thấy các buổi truyền thông y tế riêng lẻ kém hiệu quả do chị em bận rộn nương rẫy, chăm con, chị mạnh dạn thay đổi cách làm. Chị lồng ghép nội dung tiêm chủng khoảng 30 phút vào các buổi sinh hoạt định kỳ của Dự án 8 – Chương trình mục tiêu quốc gia phát triển kinh tế - xã hội vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi, vốn đã thu hút đông đảo chị em nhờ nội dung thiết thực về bình đẳng giới, chăm sóc sức khỏe mẹ và bé...Đặc biệt, chị nhấn mạnh đến tầm quan trọng của tiêm vắc xin uốn ván cho phụ nữ có thai, góp phần phòng ngừa uốn ván sơ sinh – vẫn là nguy cơ tại địa phương. Sự nhạy bén và nỗ lực thay đổi cách tiếp cận đã giúp công tác tuyên truyền tiêm chủng đến gần hơn với phụ nữ vùng sâu, vùng xa, góp phần bảo vệ sức khỏe cho trẻ em nơi đây.

Chị Đem trong một buổi truyền thông nhóm tại bản Chăm Pộng, xã Ngọc Chiến

Ngoài ra, chị phối hợp cán bộ y tế để chia sẻ thêm thông tin dịch bệnh tại địa phương, tổ chức đo huyết áp và phát thuốc tẩy giun nhằm tăng sức hút. Dù không nói thành thạo tiếng Mông, chị khéo léo huy động Chi hội Phụ nữ bản và trưởng bản để phiên dịch và cùng vận động bà con.

Khám sức khỏe và phát thuốc cho phụ nữ và người dân tham gia buổi truyền thông tại bản Chăm Pộng, xã Ngọc Chiến

Kết quả, chỉ trong tháng đầu tiên tham gia truyền thông, chị đã tổ chức 7 buổi truyền thông (5 buổi truyền thông nhóm, 2 buổi truyền thông cá nhân), góp phần tăng tỷ lệ khám thai, tiêm uốn ván, và nâng tỷ lệ tiêm chủng đầy đủ tại xã. Đến tháng 6/2025, tỷ lệ tiêm chủng đầy đủ tại xã Ngọc Chiến đạt 48,6% – gấp 4 lần so với 10,9% cùng kỳ năm 2024 -

Không chỉ tại xã Ngọc Chiến, nhiều Chi hội Phụ nữ ở các xã khác cũng đã tham gia rất tích cực đưa truyền thông tiêm chủng vào hoạt động thường xuyên, cho thấy đây thực sự là một nhiệm vụ phù hợp với vai trò và thế mạnh sẵn có của họ.

truyền thông nhóm cho phụ nữ dân tộc Mông do Chủ tịch Hội Phụ nữ xã Co Mạ chủ trì.

Cán bộ Hội Phụ nữ xã Co Mạ không chỉ truyền thông cho phụ nữ mà còn trực tiếp trao đổi với các ông bố – những người đưa ra quyết định trong gia đình người Mông – góp phần thúc đẩy bình đẳng giới và nâng cao vai trò của người cha trong chăm sóc trẻ.

"Ở đâu cần, thanh niên có!"

Đoàn Thanh niên ở Sơn La là lực lượng trẻ, năng động, gần gũi với thanh niên trong độ tuổi sinh đẻ và cam kết cải thiện sức khỏe cộng đồng. Tuy nhiên, các hoạt động của

Đoàn thường tập trung vào công tác tình nguyện ngoài trời, các phong trào xã hội, nên chưa có nhiều cơ hội để truyền thông y tế chuyên sâu, đặc biệt là về tiêm chủng.

Anh Lò Văn Minh – Bí thư Đoàn xã Bon Phặng – đã nhìn ra khoảng trống này và điều chỉnh cách làm. Thay vì chỉ truyền thông tại các buổi họp Đoàn (vốn diễn ra không thường xuyên), anh chủ động phối hợp với Trạm Y tế xã đa dạng hóa các hình thức truyền thông như sự kiện tại trường học, sinh hoạt bản, ngày cân đo cho trẻ...

Cuốn tranh lật do dự án Gavi MICs cung cấp là công cụ đắc lực giúp anh Minh truyền tải thông điệp rõ ràng, dễ hiểu, đặc biệt là về lợi ích tiêm chủng, rủi ro bệnh tật và cách chăm sóc sau tiêm. Anh Minh cũng tự tạo hình thức hỏi – đáp, trò chơi tương tác và sử dụng nhóm Zalo để chia sẻ thông tin tiêm chủng đến đoàn viên và phụ nữ mang thai.

Đến nay, nhiều cặp vợ chồng trẻ đã chủ động nhờ anh tư vấn thông tin và đưa con đi tiêm mà không cần nhắc nhở.

Anh Lò Văn Minh – Bí thư Đoàn xã Bon Phặng trong các hoạt động truyền thông đa dạng tại cộng đồng.

Trong các chiến dịch tiêm chủng như chiến dịch tiêm sởi tháng 4 năm 2025, không chỉ nâng cao nhận thức, vận động cha mẹ cho con đi tiêm, các bạn đoàn viên còn hỗ trợ hậu cần như: đón tiếp người dân, sắp xếp chỗ ngồi, đưa trẻ đến điểm tiêm – thể hiện tinh thần xung kích, trách nhiệm và linh hoạt. Góp phần quan trọng vào thành công của chiến dịch.

Anh Minh chia sẻ: "Chúng tôi là lực lượng trẻ. Ở đâu cần, chúng tôi sẽ có mặt và cố gắng hết sức."

Chị Vàng Thị Sứ – Bí thư Đoàn xã Long Hẹ –phối hợp cùng cán bộ y tế và giáo viên truyền thông trong chiến dịch tiêm sởi tại trường Tiểu học – THCS Long Hẹ.

Đoàn Thanh niên hỗ trợ tại điểm tiêm chiến dịch sởi ở xã Chiềng Ban.

"Tôi đã đến gõ cửa từng nhà"

Bản Phiêng Phụ (xã Phiêng Cầm, khu vực Mai Sơn) nằm cách Trung tâm Y tế khu vực 86km, là nơi sinh sống của 11 hộ Thái và hơn 200 hộ người Mông. Người dân nơi đây phần lớn không thạo tiếng phổ thông, khiến việc tiếp cận thông tin y tế gặp nhiều khó khăn. Tỷ lệ trẻ em được tiêm đầy đủ luôn ở mức thấp dưới 50%, là điều trăn trở nhiều năm của ông Vàng A Nénh – Trưởng bản kiêm Bí thư chi bộ đã 22 năm.

Trước đây, ông nghĩ tiêm chủng là trách nhiệm của cán bộ y tế. Nhưng sau khi được tập huấn về kỹ năng truyền thông và phối hợp liên ngành trong tiêm chủng, ông nhận ra vai trò quan trọng của mình trong cộng đồng.

Ban đầu, ông phối hợp cùng nhân viên y tế và đoàn thể tổ chức họp bản để truyền thông, nhưng những hộ gia đình còn e ngại nhất lại không tham gia. Ông chuyển hướng sử dụng loa bản để phát thông điệp đơn giản bằng tiếng Mông (do dự án cung cấp), rồi tự mình đến từng nhà để lắng nghe, giải thích về lợi ích và độ an toàn của vắc xin. Có nhà ông phải đến ba lần mới thuyết phục được. **Nhờ kiên trì, cả 8 hộ ban đầu do dự đã đồng ý tiêm đầy đủ cho con.**

Ông Nénh đến từng nhà để vận động phụ huynh đưa trẻ đi tiêm chủng. Ảnh: CDC Sơn La

Hiện vẫn còn 15–16 hộ trong bản cần nhắc nhiều lần mới đưa con đi tiêm. Ông dự định tiếp tục phối hợp Hội Phụ nữ và Đoàn Thanh niên để lồng ghép tiêm chủng vào sinh hoạt cộng đồng, giúp duy trì và nâng cao nhận thức chung của bà con trong bản. Đồng thời, ông sẵn sàng đến từng nhà vận động nếu cần – quyết tâm không để trẻ nào không được tiếp cận với tiêm chủng.

Vai trò lập kế hoạch và điều phối của y tế cơ sở

Trong mô hình phối hợp, Trạm Y tế xã là hạt nhân kỹ thuật và điều phối, kết nối các tổ chức đoàn thể cùng xây dựng kế hoạch truyền thông phù hợp với nhu cầu của tiêm chủng và đặc điểm địa phương, kịp thời đưa ra các đề xuất, tham mưu cho cấp quản lý để tháo gỡ khó khăn.

Khi các lực lượng ngoài y tế như Hội Phụ nữ, Đoàn Thanh niên, Trường bản mới bắt đầu tham gia, y tế xã trực tiếp hỗ trợ kỹ thuật, "cầm tay chỉ việc", cung cấp công cụ và hướng dẫn các đơn vị ngoài y tế truyền thông đúng nội dung và phương pháp.

Nhờ sự phối hợp chủ động và linh hoạt, các lực lượng xã hội có thể tự tin tiếp cận cộng đồng và duy trì các hoạt động truyền thông tiêm chủng bền vững.

BÀI HỌC RÚT RA

□ **Đảm bảo thông tin tiêm chủng đến được từng ngõ, từng nhà:**

Ở vùng cao, khó tiếp cận, nguồn lực y tế mỏng, các tổ chức xã hội địa phương như Hội Phụ nữ, Đoàn Thanh niên, Trường bản... là cầu nối vô cùng quan trọng, mang thông tin về vắc xin đến gần hơn với từng hộ gia đình.

□ **Truyền thông phải gắn với thực tế, linh hoạt theo địa bàn:**

Khi cách làm cũ không hiệu quả, cần thay đổi cách tiếp cận như lồng ghép, đa dạng hoá các kênh, đến tận nhà, sử dụng tiếng dân tộc... Truyền thông hiệu quả nhất là khi ta đến đúng nơi, đúng lúc, gặp đúng người, nói đúng điều người dân cần.

□ **Trao quyền cho tiếng nói đáng tin cậy trong cộng đồng:**

Các tổ chức dân sự xã hội có uy tín tự nhiên trong cộng đồng nhưng thường thiếu kiến thức y tế, kỹ năng truyền thông và công cụ phù hợp. Dự án đã tập huấn gần 400 người, trang bị kỹ năng và tài liệu giúp họ tự tin truyền thông tiêm chủng và hướng dẫn lại cho người khác. Đồng thời, cán bộ y tế xã cần giữ vai trò điều phối và hỗ trợ kỹ thuật. Nhờ đó, tiếng nói địa phương trở thành lực lượng thay đổi thực sự trong công tác tiêm chủng vùng khó khăn.

Những kinh nghiệm quý báu từ thực tiễn tỉnh Sơn La hy vọng sẽ là nguồn cảm hứng và tài liệu tham khảo hữu ích cho y tế cơ sở và đội ngũ cán bộ đoàn thể sau sáp nhập, để tiếp nối và phát huy những thành công đã đạt được.